

BUDAPESTI SAKK-SZEMLE.

Kiadja a „Budapesti Sakkozó-Társaság.”

Felölős szerkesztő: MAKOVETZ GYULA.

Előfizetési ára egész évre 2 frt
félévre 1 frt. Az előfizetések a
„Budapesti Sakk-Szemle” kiadó-
hivatalába — **Koronaherceg-
utca 2. sz., I. emelet** —
küldendők.

Augusztus, Szept., Október hó.

A lap szellemi részét illető
közlemények a szerkesztőhöz
Budapesten, koronaherceg-
utca 2. szám alá küldendők.

MEGEMLÉKEZÉS

ERKEL FERENC-ről,

előadta a „Pesti sakk-kör” 1893. október 30-án tartott rendkívüli közgyűlésén:

Dr. Vidor Zsigmond.

Még 5 hónapja sincs, hogy Erkel Ferencben elvesztettük elnökünket, ki szakadatlanul vezette 29 év óta fennálló körünket. Széchenyi Ödön gróf csak névleg állott annak élén 3 évig. És ha az általános szokás ellenére, mely igen helyesen akkorra hagyja a kiváló egyéniségekről való megemlékezést, a mikor az idők engesztelő hatása alatt az irigység, gyűlölködés által vetett foltok már eltűntek arcáról a megboldogultnak, mi már ma, oly röviddel a gyásznapi után rójuk le volt elnökünk iránt érzett őszinte hálánk és kegyeletünk adóját, tesszük és tehetjük ezt, mert közte és e kör jelenlegi és volt tagjai közt soha félreértésnek, surlódásnak még csak árnyéka sem merült fel, és a mit ezelőtt 29 évvel, első megválasztásának napján éreztünk iránta, gondoltunk felőle, érzünk, gondolunk ma is. Azt hiszem, hogy teljesen tiszta képet nyújthatok tehát már most az ő sakkra vonatkozó életéről — mert csupán erről lesz itt szó — annál inkább, mivel azon szerencsében részesültem, hogy 38 éven át közelről kísérhettem szemmel e jelesünket az általunk annyi szeretettel mívelt nemes szórakozás mezején. Ha még hozzá teszem, hogy éppen tőle tudok egyetmást, a mi ismeretségünk előtt, azaz 1842-től 1855-ig történt, és a miket itt habár csak futólag is érinteni szándékozom, akkor Erkel sakkéletének

fejlődését és megállapodottságát azon környezetből fogjuk kidomborodni látni, mely neki impulzust adott, és történeti szempontból jóformán csiráját képezi, azon sportnak hazánkban, melynek komoly művelése minket annyi év előtt összehozott, és általa egybetartott. Csiráját mondom, mert a régen mult időkről nincsenek feljegyzett adataink, úgy, hogy tulajdonképen csak félszázadról, melynek $\frac{4}{5}$ -ét magam éltem át, tudjuk biztosan, hogy a magyar sakkjáték közismertté és közbecsültté kezdett lenni; akkorról t. i. a mikor a Pest és Páris közötti nagy mérkőzés a mieink diadalával végződött. Erkel azon időben még csak újonc volt e téren, tájékozást kereső, tudni vágyó kíváncsi tanúja azon férfiak tanácskozásainak, kik e nehéz küzdelemben közreműködtek. Ezek két bizottságra osztva külön voltak. Czéner, Dr. Pollak és Oppenheim javaslattevésre voltak kiküldve, Szén, Löwenthal és Grimm döntöttek az adandó válasz felett. Hogy az ily levelezési játék egyáltalában létrejöhetett, tekintettel a fogadási betét nagyságára, nemkülönben a két évig elhúzódó levelezésnek folyó költségeire, csakis a játszóba vetett nagy bizalomból magyarázható; mi meg a mellett tanúskodik, hogy az azelőtti időben is felette komoly és céltudatos lehetett már a mi sakkistáink törekvése. Nem tudjuk valjón zárt körre voltak-e már tömörülve, jóllehet Márki István jeles magyar sakktankönyvében, mely 1872-ben jelent meg, azt mondja, hogy a mi sakk-körünk 1864-ben *újból* alakult, a mi arra mutat, mintha valamikor ilyesmi már létezett volna. Én azonban úgy hiszem, hogy nem volt, és Márki nem célzott egy a negyvenes évek előtt vagy ezekben fennállott, hanem egy későbbi kor oly sakk-körére, a mely volt is nem is, azaz a levegőben függött. Erre különben még rátérek.

A nagy és győzelmes küzdelem alatt, melyben mint láttuk, Erkelnek nem volt tevőleges része, része volt annyiban, — így beszélte el maga — hogy élénken érezte, miként a sakk-táblán képzelet, képzeletet szűl, eszme eszmét kerget, elnyom, újból ébreszt, de a nagy hajszában rendet tart az ész. Láttá, hogy a mily mérhetetlen abban a fantázia birodalma, oly parancsoló és abszolút az ész uralma, és hogy fantázia és ész, ha egymást respektálja, ebből oly összhang keletkezik, mely nagyokat képes teremteni. Mi természetesebb tehát, mint hogy Erkelt a lángeszű zene-költőt, a fantázia nagy emberét hatalmas erővel vonzotta a sakk-tábla, melynek titkai a zeneszerzésével oly nagy mértékben conquiálisak, és a melyeknek megoldási módját oly férfiaktól leshette el, mint minők a fennnevezettek valának.

A pest—párisi játszmák megmutatták már a kezdőnek, mily véghetetlen nehéz ezen a nyílt porondon megállni, mi mindent kell látni, megfontolva számitgatni, hiszen napokat volt szabad egy-egy lépés kombinálására szentelni, és mégis mennyi kétséggel, mily aggodalommal nézik

a küzdés folyását. Csoda-e tehát, hogy ily iskolán menve keresztül, ő eleitől fogva igen lassan játszott, de lassan valamennyi jeles sakkistája annak az időnek. A 40-es évek vége felé már annyira megizmosodott ereje, hogy miután a másodrangakkal győzelmesen megmérkőzött, az 50-es évek elején már Szénnek, a külföldről babérokka haza tért nagy mes-ternek is méltó ellenfele lett. Le nem írható élvezet volt e férfiak játékát követni, Löwenthal és Grimm kivételével — az előbbi Londonban, az utóbbi Törökországban tartózkodott — még mind együtt voltak.

A nemes játék iránti tisztelet oly nagy vala, hogy a 20—25 nézőtől körülvett játék-asztaltól kiindult csend még a pincérekre is elhatolt. Mintha tegnap lett volna úgy emlékszem rá, hogy midőn 1855-ben, felejthetetlen Spitzer barátommal bementünk abba a kávéházba, melynek egyik ablakán át roppant sok embert láttunk egy asztal körül, és sejtve, hogy talán az általunk régóta keresett Szén játékát nézik, elég ügyet-lenül odasompolyogtunk a tömeg mögé, a pincér szinte sugva kérdé, mi a kívánságuk. Jó ideig tartott míg a nesztelen csendben megtudtuk, hogy nem csalódtunk. Természetes, hogy szabad délutánjainkon rendszeren fel-kerestük azt a helyet, hol Szén, a fővárosnak igen silányul fizetett levéltárosa minden nap játszott, leggyakrabban az akkor rohamosan erősödő, igazán genialis Récsivel, ritkábban már Erkelrel, de ha igen, ez valóságos esemény volt, és utóhangja mintegy az előző években megvitt nagy tusáknak. Hogy mily mély járatuak voltak azok, kiderül az azon időből a „Berliner Schachzeitung“-ban közölt játszmákból. És, hogy milyen odaadással és a játék szellemi fensősége előtt való meghódolással vívattak azok, mi sem bizonyítja jobban, mint egy hűséges öreg nézőnek következő joizű elbeszélése: Egyszer — mondja — mikor már javában folyt a játék, leülök rendes helyemre és nézem az állást. Sehogy sem tudom kisütni, kin legyen a húzás. Megkérdezni szomszédomtól, miután már jó ideig néztem a dolgot, resteltem, mert hogy ez számárság, meg a mély csendben folyó játékot zavaró is lett volna. Vártam tehát türelmesen, de hiába. Jó idő múlva eszembe jut, hogy van valami dolgom a városban, elhuzódom lassan az asztaltól és megyek. Dolgom végeztével sietek megint szokott helyemre. Semmi változás. Kezdem erőmön túl keresni, hogy hát mégis kin a sor. Ebbe a munkába belefáradok és elalszom. Nem tudom meddig voltam ebben az állapotban, felébredve öreg estét látok az órámon, de a sakk-táblán változást semmit. Fogom magam, megyek haza, és csak másnap délután tudtam meg Szénnek vagy Erkelnek kellett e abban a bizonyos állásban lépnie.

Ez időtájt a már nevezetteken kívül Capdebo, Zaáry, Spitzer, Rosenthal és Demeter, csupa első rangú sakkista adott nagy lendületet e sportnak, mely 1857-ben vesztette el legszilárdabb oszlopát Szénben.

Bármennyire szeretnék ezen már porló sakkelődeink játékáról külön-külön valami jellemzőre utalni, nem tehetem, mert az nagyon messze vezetne; de egy dologról, mely a Szén és Erkel közé csoportosult társaságot jellemezte, meg kell hogy emlékezzem. És ez az, hogy akkoriban komoly játszmák egyes fázisai felett való üres disputációk alig fordultak elő. Ha ki valamit határozottan kijelentett, ezért helyt is kellett állania, és állott is. Még az is megvolt a szokás által mintegy állapítva, hogy 1 huszas a fogadási tétel. És ezek a fogadások, megannyi komoly partiek lettek, minek meg volt az a jó következménye, hogy a fölvetett kérdés jobbra brevi manu el is döntetett. És, hogy mily nagy volt általában a kölcsönös megbecsülés, az egymásról feltételezett erő, ennek többek közt igen szép példáját adta Erkel. Capdebo játszott Spitzerrel. A partie vége felé közeledett. Capdebo megteszi a lépést. Erkel egy mellette ülő fiatal nézőnek fülébe mondja, hogy Spitzer vesztesége biztos. Az ellenkező véleményen van. Félre eső asztalra menten felállított táblán meg is adja a nézete szerint Spitzer partiejára nézve döntő jó huzást. Erkel jó ideig nézi az állást, aztán a nélkül, hogy csak egy lépést is tett volna, kifizette a fogadás árát, és kezét szorítva vele, köszönetét fejezte ki azért az örömért, melyet neki azzal a huzással szerzett. Pedig volt ott azon a táblán nem egy csel fogás, melyet a kipróbált nagy mester az ifju ellen megkísérelhetett volna, de nem arról volt szó, hogy közülük ki nyeri meg azt a partiet, hanem hogy melyik táboré a biztos győzelem. És ő ehhez tartotta magát. Egyáltalában a lovagias játék benne lovagias hősre talált. Szigorú volt maga iránt, de megkövetelte másoktól is, hogy menten, nem a sakk-táblán végbevihető furfangtól — ez hozzá tartozik a viaskodáshoz, hanem igenis, minden egyéni, az ellenfél izgatására és megzavarására célzó magaviseletől folyják a játék. Hanyatló életkorában is fel volt még háborodva, midőn elbeszélte egy partiejának lefolyását. Ellenfele a legkiválóbbak egyike volt. Ő egy igen messze kalandozó kombinációjának megfelelőleg paraszt által megtámadott vezérét ott hagyta. Ellenfele erre oda szól, hogy „kérem elűtöm a vezérét“. Tessék, — válaszolt Erkel. — Mire aztán az ellenfél roppant hosszú gondolkodás után — nem ütötte el a vezért, mert végre rájött, hogy azzal póru l járt volna, hanem tett más lépést, mely megfosztotta Erkel t — amint ő mondta — játszmáinak talán legszebbikétől. Etikái szempontból pedig igen helyesen azt vonta le ebből, hogy komoly játszmánál, ha már szól is az ember, a mi különben sem illik, arról, hogy mit fog tenni, tegye is meg, és szavainak ne az ellenfélre tett hatása szerint járjon el.

Úgy hiszem t. uraim, hogy ezen, emlékezetemből idézett reminiscenciák, képzeletük egy kis igénybevételével könnyen elvihetik önöket abba a milieube, a melyben mi akkor a sakkot éppen úgy mint egymást nagyrabecsülve éltünk, és ha talán a komolyság, a gondolkodásba való

elmélyedés, mely a játék körül honolt, az attractio, melyet az a maga hiveire gyakorolt, tulságosan nagynak látszik is, ne tessék feledni, hogy absolutismusban vergődtünk, érzések, gondolatok nyilvánulásai egy igen fontos térről: a politikaéről leszorítva ott érvényesültek, a hol lehetett. És így volt ez még jóval azután is, hogy Szén meghalt, és hogy még hathatósabban miveltethessék a játék Erkel nógatására, vele és Récsivel hetekig jártuk be a bel- és Lipótvárost keresni helyiséget, bárha kávéházzal egybekötöttet, de hogy ettől mégis el legyen különítve. Nem találtunk. Végre, ha jól emlékszem 1861-ben, az Európa kávéház bérlője egy bolthajtásos nagy fülkét kerített be a sakkozók számára, egyidejűleg pedig sakk-kör alakíthatásának engedélyeért folyamodtunk. Jó sokára megkaptuk — a szigorú tilalmat. De volt legalább csendes helyünk. Talán erre az időre vonatkozik Márki állítása. 1857-től kezdve Erkel lett, nemcsak koránál, hanem sakkerejénél és azon őszinte nagyrabecsülésnél fogva is, melylyel irányában viseltettünk, feje annak a társaságnak. Nem volt nap, hogy a küzdhelyen meg ne jelent volna; játszani azonban még ritkábban szokott. De azért ugyancsak meg kelle keserülnie e nemes szórakozását. A sajtó akárhányszor szemére hányta, hogy így meg úgy — mire való az a játék a mikor hazafiui kötelessége lenne, a zeneszerzés általa feltárt nemzeti aknában tovább hatolnia. Saját magától tudom, mennyire alaptalan volt ebben keresni okát az ő hosszú hallgatásának. De ez nem tartozik ide. Elég az hozzá, őt e támadások nem tántorították el, és hive maradt azon ügynek, mely Szén halála után valóban rászorult az ő éppen oly meleg mind kitartó pártfogására. Az 50-es évek végén egy újabb generációja igazán kiváló sakkistáknak tűnt fel közöttünk. Sajnos jó nagy része: Pap, Cseresnyés, Vész, Hay, Márki, Beer, Csizmady, Reiner, Madarassy, mind ott vannak már, a hol az elébb nevezettek, és a honnan visszatérni nem lehet.

A felsoroltakon kívül a 60-as évek elején valamint később számos más, örömünkre még ma is élő, igen nagy tehetségű sakkista kereste fel gyülekezésünk helyét, kik közül nem egyből lett nagy mester részint itthon, részint külföldön, de valamennyi nálunk vetette meg alapját ismereteinek, a nélkül azonban, hogy Erkelrel mérkőzhetett volna, mert feljegyzéseim szerint Erkel 1859. jan. 21- és 22-én játszott a utolsó partieját, és nem emlékszem, hogy ő ezen időn túl, fogadással járó, komoly küzdelembe fogott volna. Hogy mi volt oka ennek a tartózkodásnak nem tudom, de valószínűnek tartom, hogy az absolutismusnak akkortájt már tágulni kezdő bilincsei szabadabb mozgást engedve a szellemi életnek, ez a fiatalok játékmódján is változtatott annyiban, hogy az lényegesen gyorsult. Ő e tekintetben engedményt tenni valószínűleg sem hajlandó sem képes nem lévén, inkább lemondott, semhogy a felülkerekedő áramlattal szembe szálljon. De ha maga nem játszott is többé,

a játék érdekeit mindig szíven hordva ő volt, ki egyre sürgette, próbálnánk meg újból folyamodni, sakk-kör létesíthetésének engedélyeért. Ez meg is történt, és végre a még ma is érvényes, a rendőrállam minden attributumát magán hordó alapszabály értelmében e kör 1864. okt. hó 16-án megalakult, helybenhagyott statutumait azonban csak 1865. febr. havában kapta meg.

Uj aera vette kezdetét sakkéletünkben a körrel, melynek történetét jegyzőkönyveink nyomán alaposan megírni egy későbbi kornak és más tollnak maradjon fenn. Erkel élére állott, és most nézzük mit jelentett az ő személyére nézve az, hogy évről-évre megtette ezt újból. Csak a legnagyobb érdeklődés az ügy iránt, és valódi önzetlenség. Ügybuzgalom, mert hiszen akkor ő már régen lemondott volt a mérkőzésnek magának önfeladásig menő gyönyöréről, le az esetleges győzelem által szerzett azon örömről, melyet nem az ellenfél leverése, hanem az okoz főképen, hogy mindannyiszor érzi az ember szellemének még mindig éber, rugékonny erejét, képzeletének üdeségét. De ezt ő nem kereshette többé, és mégis élére állott egy oly körnek, mely pusztá játék cégére alatt oly időkben, midőn a sajtó még nem becézgette mint ma napság a játéksportokat, kivitte az ő nevét évről-évre a nagy közönség elé, hogy azon rágódhassék és rágódott is. Ez uraim tekintve azt, hogy Erkel már az 50-es években tapasztalt hirlapi megrohanások folytán teljes tudatában volt ezen reá nézve nem közömbös dolognak, tudatában annak, hogy exponált állásában a félrevezetett közvélemény mennyire árthat neki, kinek a gondviselés éppen oly bőven mérte a családi áldást, mint a mily szűken az anyagiakat, ritka példája az önzetlenségnek. A 29 év alatt nem telt másban öröme, mint nézésében mások játékának, elismerésében mások tehetségének, buzdításában a gyengéknek és néha napján félrevonulva végjátékok elemzésében, élő partiek utánjátszásában és sakkfeladványok megoldásában. Ezt a foglalkozást nagyon szerette, ebben talált a saját maga játékának elejtéseért kárpótlást, ebben dúsgazdag képzelete számára kiapadhatatlan forrást. Ha nézte mások játékát szerényen tett egy-egy megjegyzése a mellett, hogy ezek a még mindig nagy mesterre vallottak, más tekintetben is érdekesek voltak. Teszem, ha az egyik fél messzemenő remek combinatiója egy később felmerülő akadály miatt kivihetetlenné és vereséget okozóvá lett, Erkel legott vigasztalta a legyőzöttet azzal, hogy a szép eszme váltig ellensúlyozza a vereséget. „Sohse busuljon barátom, nem hiba a valóban szép eszmék elől ki nem térni, hanem hiba oldalt hagyni csak azért, mert talán mégis lehet valami a mi dugába döntheti a kivitelt, de a mit mi nem láttunk. Ez kishitűség, békóbaverése a fantáziának és megölője a játszás varázsának. És, a hogy beszélt e dolgról ő, a maga idején úgy is cselekedett. A játék közben mindenkor nyugodtnak látszó férfiú combinatioit ha ki

teljes avatottsággal és odaadással kísérte, érezte szinte hogyan megy végbe a sima felszín alatti szenvedélyes küzdés, mely a megfogamzott eszmének keresi a testet; és hogy mily merészen megy neki és kerülgeti a sok örvényt, mely ennek útjában van. Külső modora páratlan szép volt, csendesen ülve, soha nem emelte kezét, csak a mikor kellett, ne hogy ellenfelét zavarja, mert ezt olybá vette, ki most vele együtt épít valami nagyot, szépet. Örvendett, ha ez sikerült, még a saját veszteségének árán is, ha csak hibátlan lett az együttmunkálás míve, elégedetlen volt, ha nem a maga erejének, hanem ellenfele nagyobb hibáinak köszönhetette a győzelmet. A szépért rajongott, azt kereste, annak áldozott, de mivel már úgy vagyon megirva az élet nagy könyvében, hogy a jót illeti az első hely, tehát azt a mit ő szépnek látott, jónak is törekedett bizonyítani. Innen volt, hogy eszmegazdag positiokban, ha látta is a bábok egyedül tőle függő lecserélése mögött a biztos nyereséget, száraz végjátékot nem provokált rovására a *szépnek*. Mert nem a pusztá nyereség vagy veszteség ténye, hanem a küzdés folyásának mikéntje döntött az ő szemében a fölött kinek milyen a sakkszellem. Igazi sakkszellemet a hol látott, látni vélte jellemet is. Sokszor megbeszéltük mi ezt a themát, de nem lévén filosofok, bizony eredmény nélkül. Mert ha van is jogosultsága annak a közmondásnak, hogy utazás és játék közben ismerhetni meg az embert, erre nézve annyi a megszorító kivétel, hogy így általánosságban mégsem fogadható el, de igenis, már régóta elismert axioma, hogy ez a szórakozási mód kellő mértékek közé korlátozva a gondolkozást mélyíti, a logikát fegyelmezi, kihat magára az életre, a meennyiben cselekvésünk következményeinek megfontolásához és ennek folytán természetesen ahhoz szoktat, hogy mások megbecsülésében keressük és találjuk a magunkét.

Különösen szeretvén a komoly mérkőzéseket, mi volt természetesebb, mint hogy ilyenek létrehozására törekedett különösen matchok, vagy tornák által.

Az ily tornák napjai voltak az ő legkedvesebbjai, kevésbé kedves, sőt timid jellemével fogva, szinte bántók voltak reá nézve a közgyűlések, a midőn elnökölnie kellett. 1874-ben pedig a mikor körünk 10 évi fennállásának méltó megünneplésére az ő arcképét lepleztük le, és azután more patrio áldomás közben belejutott az őt dicsőítő felköszöntők kereszttüzébe, igazán nem tudott hova lenni zavarában, mert nem volt szónoki tehetséggel megáldva. És, ha képes volt is a beszéd fonalát jóízű humorral vegyítve elég hosszúra szőni, ünnepélyes poseban és hangon tenni ezt nem tudta. A felköszöntőkre is, hogy bele ne süljön a beszédbe ülve mondta a következőket: „Ugyan kérem uraim, ne tessék én velem izélni, nem tudok én már sakkozni, buta az agyvelőm, nem bírja az már ezt a nagy munkát. Tudják-e mire vagyok én itten még

elég jó? Hát kérem alásan a lámpagyújtogatásra, meg teszem még arra, hogy esteledéskor behuzzam a függönyt, hogy az emberek be ne néznek, no meg talán még arra is — mert jó az öreg a háznál — hogy a pincéreket ráncba szedjem, ha csapkodják az ajtót“.

Hogy némileg könnyítsen közgyűlési baján, az utolsó években olvasni szokta elnöki megnyitó beszédjét. A tavalyin megesett, hogy mikor nagy nehezen, mert az olvasás is reszketve ment, befejezte, a titkár kiveszi kezéből, hogy a kör többi irományai közé tegye. „No persze, adod mindjárt vissza azt a beszédet, már 10 éve, hogy híven elkísér ide, és most ettől is meg akarsz fosztani“.

És ő ilyest nem holmi szenvelgésből, hanem őszinte, igaz hangon mondott. Szerény volt, nagysága csendes, egyszerűsége nemes mint minden geniéé.

Ez volt utolsó megnyitó beszédje. És most be is fejezhetném e megemlékezést; ha egy dologról nem kellene még szólanom, Erkelnek magatartásáról azon szép és nagy ügygyel szemben, mely minket már a közel jövőben eléggé fog foglalkoztatni, és ha az ő intentioja szerint akarnak cselekedni, kell is hogy foglalkoztasson. Ugyanis az utolsó években létrejött és az egész ország sakkügyét programjához híven mindig szem előtt tartó „Budapesti sakkozó társaság“, mely nem riadva vissza a nehézségektől, sakk újság kiadásával is szolgálja a szép ügyet, a mely társaság egyik kitűnő tagja már két ízben fényes sikerrel küzdött külföldi sakkversenyeken, csak következetesen cselekedett, a midőn ifju hévvel és bátorsággal tervbe vette egy a millenium alkal-mából kivihetőnek ígérkező nemzetközi sakk-torna rendezését. Elismérésre méltó tapintatra vall, hogy ezen tervét az anyakörrel közölve, első kötelességének tartotta ezt egyszersmind közreműködésre felkérni, és pedig azon határozott kívánsággal, hogy az ügynek élére Erkel, tehát a mi elnökünk álltassék. Természetes, hogy mi e kívánsághoz teljes szívből hozzájárultunk, de azon igazán gyermeteg öröm, melylyel ő e megbízást elfogadta, nem mutat másra, mint egyfelől arra, hogy ő a tervező fiatalok iránt őszinte nagyrabecsüléssel és rokonszenvvel viseltetik, másfelől pedig, hogy az aggastyán lelkét még mindig bilincsében tartja a sakk, melynek hive maradt utolsó lehelletéig.

Hosszu betegeskedés után, május egyik estjén utoljára kereste fel kedvenc helyét. A levegő már tavasziasan enyhe volt, de azért ő mégis didergett. Rá kelle boritanunk meleg kabátját, kalapot tennünk fejére. Az ő kedves cabanosa — soha sem szívott mást — is ott hevert érintetlenül mellette. Szemben ültünk néhányan a roskatag, nyájas, megindítóan szomoru férfival, kinek halhatatlan nagy szellemét, szinte

láttuk már a nagy, a mérhetetlen útra készülni. Utolsó volt — június hó 15-én meghalt — az a meleg kézszorítás, melylyel akkor a szeretett nagy embertől búcsúztunk, de bizonyos, hogy nem utoljára szóltunk ma arról, ki a mily büszkeségünk volt életében, oly magasztos példaként fog lebegni sirján túl a sakk minden hívének lelke előtt!

C s e v e g é s.

(Az első magyar távizeneti sakkversenyről.)

Megértük hát már, hogy itt Magyarországon, nemzeti sakkverseny is rendeztetik! Nagy szó az. És fontosak a következményei.

Ezzel van megvetve a sakkjáték uralma *Magyarországon*. Még csak egy évtizeddel ezelőtt magyar távizeneti versenyről álmodni is alig lehetett, kétségkívül voltak akkor is erős játszóink elegendő számmal, de még sakkéletnek hirtelen híre sem volt.

Az 1889. év forduló pontot jelent e téren.

Ezen év október havának 20. napja aranybetűkkel lesz felírva a magyar sakk történelem évkönyveiben.

E napon született meg a „Budapesti Sakkozó Társaság“. És e társaság hivatása teljes tudatában szerény, de biztos eszközökkel tölt előre célja megvalósítása felé. Négy éve működik e társaság a magyar sakkozás felvirágoztatásán, és e röpke 4 esztendő fényes sikerei büszkeséggel tölthetik el a társaság minden egyes tagját, még több joggal annak érdemdús vezetőit.

E rövid 4 esztendő alatt a társaság és Magyarország vezérjátszója félelmessé tette a magyar nevet a külföldi versenyeken.

A társaság folyóiratja hathatósan működik közre a magyar sakkozás felvirágoztatásán.

És a most rendezett távizeneti sakkverseny feladata: a magyar sakkjáték jelenlegi színvonalának megállapítása. Azért oly fontos e verseny.

E verseny a magyar sakkozás próbakövének tekinthető. E verseny eredménye fogja megmutatni, mennyire vagyunk már benn a sakkozásban? Mi kívánni valót hagy ez hátra. A gyengeségek felismerhetőkké lesznek és akkor a baj mihamarább és könnyű módon lesz orvosolható.